

1883

AFSENDER

Pauline Aggersborg

MODTAGER

Joakim Skovgaard

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Afsendersted:

København

Modtagersted:

Rom

Omtalte personer:

Inge Gyrithe Aggersborg (senere Friis)

Johanne Luise Heiberg

Susette Holten

Jørgen Swane

Magdalene Johanne Marie Swane

Hildegard Wittrup

Arkivplacering:

Mappe 16 nr. 28+ 28a

DOKUMENTINDHOLD

Pauline Aggersborg takker for julehilsen i december. Hun ønsker sig "hovedet af Titians Madonna. Hun fortæller om hvilken litteratur hun læser - bl.a. J.L. Heibergs "P.A. Heiberg og fru Gyllemborg", som har vakt debat.

TRANSSKRIFTION

Mappe 16

Brev 28, 28a

Vendersgade 28-3. K.

Besvaret

Kjære Joachim!

Mange, mange tak for brev og lykønskning, som jeg modtog i Decbr og som glædede os alle meget.

Vi savner Dem meget om Söndagen naar Niels kommer ensom, thi det er ikke ofte Cathrine er med,- og det var hyggeligt og rart at faa et lille godt ord direkte fra Dem.

At De havde det godt i Rom havde vi allerede hört af andre breve, og at De vil blive jo længer jo lykkeligere og gladere ved opholdet, eftersom alle herlighederne gaar op for Dem og ind i Dem, er noget man kan regne sig til, naar man kjender Dem. Men der er dog noget anderledes friskt og tilfredsstillende i at höre det udtalt af Dem selv. Det var morsomt at höre Deres glæde over at se rigtig ægte romerske bönder i deres lyse dragter i klart solskin. Jeg önskede, da jeg læste det, at De havde givet lidt nöiere beskrivelse af dem; men De holder nu engang mere af at beskrive for öinene end for örerne. Og saa at gaa omkring paa alle de gamle ærværdige steder: Forum Romanum, Coloseum, Triumphbuerne og keiserpaladserne og meget mere.- Hvem der kunde föolge med Dem. Jeg har en bö'n til Dem. Jeg vilde saa magelös gjerne eie Titians madonna eller rettere blot hovedet af hende. Jeg har set dette hoved baade hos Professor Helms og i en billedsamling af Professor Steenstrups. I originalen svæver hun vist i skyerne, jeg tror det maa være hendes himmelflugt. Hun vender öinene opad. Der er et ubeskriveligt ophöiet, fromt og deiligt udtry'k deri. Men jeg tror nok det er i Venedig og ikke i Rom hun findes. Jeg önsker det ikke för De kommer hjem, dersom De kan huske det, naar De engang kommer til Venedig.

Her have vi det ved det gamle. Onkel har faaet podagra i taaen. Han har i længere tid været bundet til sit eget værelse. Men •3• nu er han, Gud være lovet, saa vel, at han kan bevæge sig omkring i huset. Heldigvis var

det ingen farlig sygdom; Vi kunne slet ikke undvære den kjære eiegede Onkel. Tante Mine har desværre ogsaa været temmelig alvorlig syg; hun kan

heller slet ikke undværes.

I litteraturen havde vi til Julen fru Heibergs bog: "P.A. Heiberg og fru Gyllemborg", som har gjort saa megen opsigt. Nu er der kommen nogle breve af P.A. Heiberg, udgivne af en ung P.L. Heiberg, for at tage PAH.-s parti, da fru Heiberg har været noget partisk i sin dom til gunst for fr. Gyllemborg, beskyldes hun for. - Men De følger vel med litteraturen herhjemme. Af Ibsen, |Er Ibsen i Rom? Ser De ham, saa fortæl noget om ham!| – som jo "en folkefjende", som vil blive opført paa det kgl. Theater. Der er kommen en ny bog af Goldschmidt: Fortællinger og Virkelighedsbilleder. Den ene heder Fortælling om to børn, eller hvorledes Mad. Skau fik sin villie". Den er meget kjær, kvik og livlig fortalt. •4• Ogsaa en lille jödehilsen: "Mendel Hertz", er kjær og fint tegnet, og det ere de egentlig alle. Der kommer snart en ny bog der hedder [?] Nemesis – ogsaa af ham. Det er vel omtrent det samme som hans forrige Nemesis; den er ogsaa skrevet af ham paa fransk. - Mon De ved at der juleaften kom en tredje lille [?] i Viborg! Hildegerd har været der siden d.22de Januar. Vi vente hende nu hjem paa Mandag, |saa blive vi alle glade og ikke mindst Catrine.| Marie læser til præliminæreksamen, og har ingen tid til at more sig. Hendes dyd blev rigtig sat paa prøve, da Poulsens ville have hende med paa studenterbal paa Lørdag. De have gjort sig en voldsom umage derfor, baade unge og gamle, men hun har modstaaet. HCA: læser nu til sin eksamen. Han har leiet et værelse i Linnegade og spiser saa naturligvis herhjemme. – Gyrithe, fra hvem jeg skal hilse og takke mange gange for Deres lykønskning, var hjemme i juleferien •5•

Brev 28a

med sin hjertenskjær. Han er et rigtig hjertensgodt og solidt og ærligt menneske; med sin landlige naturlighed og sin tavse maade at være paa, passer han ikke videre ind i kjøbenhavnsk selskabelighed, som vi jo havde en del af i Julen. Men han befandt sig alligevel godt i vor kreds og sagde det var den lykkeligste tid i hans liv. De stakkels Slesvigere ere ogsaa sørgeligt stillede, idet de ere udelukkede fra al dannet omgang – fordi denne er tysk. Jeg kan forstaa at han og Gyrithe have fundet hinanden, der er overmaade meget i deres natur som stemmer overens. – Jeg selv? - Ja jeg er for øjeblikket tumlet ind i "Arvelighed og Moral" af Karl Gjellerup. Der staaer en anmeldelse af den i Dagbladet, hvori •6• den blev rost en hel del; men han fik tillige paa hovedet fordi der var for lidt metafysik deri. De

ved, at det er tingenes indre væsen. Der blev tillige sagt ham, at man ikke skal haane dem der have syn for andre evner som han ikke kunne skimte, men om hvis realitet han heller intet ved.

En dag spurgte vi efter bogen i kvindelig læseforening, uden at kunne faa den. Næste dag kom G: med bogen, han havde hørt jeg havde spurgt efter den. Nu er vi vel nödt til at læse den, og det interesserer mig ogsaa som det förste videnskabelige værk vi nogensinde er bundet an med. Jo-dog-. "Jakob Böhme" af Martensen, har jeg læst; men det var jo rigtig nok komplet det modsatte af dette. Det er dog morsomt nok at se hvor fløv og flad de herrer fritænkere opfatter tilværelsen; eller man •7• burde vel hellere sige, det er sörgeligt nok. Det var Claudius Wilkens som havde anmeldt bogen. Han er selv fritænkter, men dog af den skikkelse der ogsaa respectere dem, der have en anden overbevisning.

Og nu De selv! Hvor længe bliver De fremdeles i udlandet? Jeg hörte noget om at De dog tænkte paa at komme hjem en stund om ikke saa meget længe; men rigtig nok med den tanke, at De ville tilbage igjen til Rom. Blot Deres helbred maa være rigtig godt. Vi syntes at billedet, som De sendte hjem ikke havde tykke kinder. Naar De faar dem, saa tag et billede af Dem og send os, at vi kunne glæde os derover.

Fra Deres venner i Viborg, Biskop Svane hörer jeg undertiden og jeg tror jeg tör sige, at de have det godt. Men •8• De hörer formodentlig selv fra dem.

Og hermed vil jeg da slutte. Nu har jeg malet saa mange sider fulde om ingenting, at De maaske betakker Dem for mere af den slags. Undskyld at det er gaaet lidt i en fart, og at brevet hverken har skjön stil eller skjönskrift. Men dersom jeg skulle vente indtil jeg fik god tid, saa tror jeg ikke pennen nogensinde kom i bevægelse hos mig.

Vær nu kjærlig hilset fra os alle. Vi længes ofte efter Dem, kjære Joachim, og tale ofte om Dem. Glem heller ikke os!

Deres hengivne

Pauline Aggersborg

[Kjære Kim! Jeg er en arm Synder, der endnu ikke har faaet svaret paa Det rare og lange Brev, nu er der et Brev paa Stabelen, som snarest mulig skal komme i Postkassen, hvis det da ikke gaar i Papirkurven. Mange venlige Hilsner fra Marie. Hav det godt og lev vel o.s.v.]

SKOVGAARD-MUSEET
Mappe 16 Nr. 28

Kendersgade 28-3

Bevandt

K

Kjære Fouckim!

Mange, mange tak for
brev og lykønskning, som jeg modtog
i Oech og som glædede os alle meget.
Vi sænne Oem meget om Jonsdagens naar
Niels kommer endom; thi det er ikke ofte
Cathrine er med, og det var højsteligst og rart
at faa et lille godt ord direkte fra Oem.
At Oe havde det godt i Rom havde vi alle-
rede hørt af andres breve, og at Oe vil
blive jo længer jo lykkeligere og glædere
vel opholdet, eftersom alle herlighederne
gaa op for Oem og ind i Oem, er noget
man kan regne sig til, naar man kjender
Oem. Men der er dog noget anderledes friskt og
tilfredsstillende i at høre det udtaalt af Oem
selv. Det var mærkeligt at høre Oem glæde
over at se rigtig gamle romerske Linder i deres
Lige drafter i klart Solshin. Jeg ønskede, de

KILDER TIL
DANSK
KUNSTHISTORIE

NY CARLSBERGFONDET

7
8
jeg læste det, at de havde gjort det
videre beskrivelse af dem; men
de holder mig engang mere af at
beskrive for os selv end for andre.
- Og saa at jeg omkring paa alle de
gamle arverdige steder: Forum, Pantheon
Colosseum, i Ciceros huene og keiserpaladset
og meget mere. Men du kunde paa den
jeg har en ind til Rom. Jeg alle saa meget
gjernu ene Titians maleri, eller settes
til besigt af dem. Jeg har set dette
konge have hos Professor Holm, og i en
billedsamling af Professor Steenstrup.
I originalen er der kun vist i 2 eksempl.
Jeg har det saa mere herved herved.
Kan næsten ingen gaa. Der er et ide-
skemaet af det, som er det mest uinteressante
der. Men det er nok at det er i Venetien
og ikke i Rom, ^{hvor} jeg er ikke det ikke, for det
kommer igen, der er en kan haves det, naar
de engang kommer til Venetien.

Her kan vi det ved det gamle. Det har
saaet nogle i toaen. Kan her i toaen
til noget herved til det eget arbejde. Men

men er han, Gud være lovet - saa vel,
at han har været i omkring i hvedet.
Heldene var det ingen farlig sig selv,
de kunne det ikke indføre den gamle
eegode Det. Tante mine har dissonans
og saa var det temmelig alvorlig sig; men
han heller det ikke endda.

- I litteraturen havde vi til fulde paa
Kiebers bog: P. O. Kiebers, som paa den
som har gjort meget sig selv. Men er det
hannen nogle breve af P. O. Kiebers
udgivet af en indsigelse, for at tage
P. O. Kiebers parti, da paa Kiebers var var meget
partisk i sin den til grund paa sig selv.
- herved kan her. - Men de følger
vel med litteraturen, ~~men~~ her kommer
af toen kom paa en folketende, som er
til en og part paa det hvedet. Der
er kommer en sig sig af folketendens
Fartøllinger og enkelte paa sig selv. Den
ene hvedet fortælling om to børn, eller paa
dele paa: Paa sig selv sig selv. Den
er meget sig selv, hvedet og livlig partiet.

* In dem i Rom? er de kan, der fortæller noget om dem.

Og saa en lille julehistorie: Messiel
Herts, er kjøn, fint ternet, og det er
de egentlig alle. Der kommer snart
en rig Åbø der holder Adraeteien
Nemmeris-græs og ham. Det er vel om-
trent det samme som Kaas farrige
Nemmeris; den er ogsaa skrevet ^{af ham} paa dansk.
— Men det ved at der juleaften kom en
trede lille purre i Viborg. Hildegard
har været der siden 2. 2te kammer. vi ventte
hende i hjemmet paa mandag. Marie
læser til prokurator eksamen, og har ingen
tid til at møde sig. Hende d'et blev nødt til
paa prøve, da Poulsen ville have hende med
sine studenterhal paa Landsdag. De have gjort
sig en velkommen imødekomelse, bestået unge og
gamle, men hun har modstået. H.C.H.
læser nu til sin eksamen. Hun bor i
et værelse i Linnæusgade og spiser saa na-
turligvis her hjemme. — Gjorth, fra
hjemmet, skal hilse og takke mange gange for
deres afsnit om mig, som jeg kommer i juleferien
+ saa blive i alle glæde og ikke mindst Catharine.

den blev rost en hel del, men
han fik tillige nær hovedet færd
der var for lidt metafysisk deri.
(De ved, at det er tingenes indre væsen.
(Der blev tillige sagt ham, at man ikke skal
haane dem der have egen for andre egne
som han ikke kan skimte, men om
hviss resultat han heller indt ved.

En dag spurgte is efter bagens kvindelig
forefærelse, inden ^{sinne} af den. Næste dag
kom g. med bagens, han havde hård is havde
spurgt efter den. Nu er is vel nok til at
bære den, og det interesserer mig ogsaa.
Som det første videnskabelige værk
is nævner er beindret an med.
To-dag-Jakob Behne af Martinus, han is
hørt, men det var is rigtig nok komplek
det indvælte. ^{oprette} Det er dog nærmest
nok at se hvor flod og flad de herrer
skitonerne oprette tilværelsen; eller man

burde vel heller sige, det er saigeligst
nok. Det var Claudens Wilkens, som
harde anmeldt bogen. Han er selv pro-
toster, men dog af ^{skikkelige,} dem der ogsaa
respectere dem, der have en anden overbe-
visning.

Og nu De selv! hvorledes bliver De
smeder i det Landet? Jeg harte meget
om at De dog tænkte paa at komme
hjem en stund om ikke saa meget
lange, men rigtig nok med den
tanke, at De vilde tilbage i jens til
Korn. Blot Deres helbred maa vere
rigtig godt. Vi erinter at hille det, som
De sendte hjem ikke havde tilke kinder.
Vaaer De paa dem, saa teg et lilleke ~~der~~
Om g send es, at vi kunne glade is derover.

Fra Deres venner i Viborg, Biskoppe
Larsen haeris is imidlertid og is tras
is las sige, at de have det godt. Men